

Oponentský posudek na diplomovou práci Mariky Řežábkové „*Biologické teorie temperamentu*“

Oponent: PhDr. Luděk Stehlík, Ph.D.

Autorka se ve své práci věnuje tématu biologických teorií temperamentu a na relativně omezeném prostoru cca 50 stránek se jí podařilo koherentním a srozumitelným způsobem popsat všechny hlavní historické i současné konceptualizace biologických základů interindividuálních rozdílů v temperamentových charakteristikách člověka. Sama autorka potom tuto výzkumnou oblast obohacuje svým vlastním výzkumem - vzhledem k povaze výzkumného designu a k velikosti výzkumného souboru ($n = 51$) se jedná spíše o pilotní studii, která si klade za cíl porovnat historicky nejstarší, živlovou teorii temperamentu (nově operacionalizovanou prostřednictvím inventáře 4Elements) s moderní neurobiologickou teorií temperamentu dle Cloningera (operacionalizovanou prostřednictvím Cloningerova Inventáře temperamentu a charakteru, TCI-R).

Po formální stránce práce splňuje požadavky kladené na diplomové práce – autorka v práci jasně uvádí její cíl a ten je také v souladu s názvem i s obsahem práce, přesto by si práce možná zasloužila trochu specifičtější název než „Biologické teorie temperamentu“; autorka píše čtivě a srozumitelně, ne vždy se jí však daří vyhnout se stylistickým neobratnostem (např. „Reliabilita jednotlivých živlů se pohybuje kolem...“ na str. 69 či název podkapitoly „Administrace dat“) nebo používání nespisovného jazyka (např. „Jako přehledné mi přijde rozlišení...“ na str. 16); formální a grafická úprava je bez větších prohrěšků; autorka pracuje s dostatečně rozsáhlým a zároveň aktuálním souborem domácích i cizojazyčných literárních zdrojů (cca 130), v textu uvedené odkazy většinou odpovídají standardům a seznam literatury se jeví být kompletní a bez závažnějších chyb. **Z hlediska formální úpravy práci hodnotím jako výbornou.**

V teoretické části autorka pokrývá klíčové pojmy, teorie, dosavadní poznatky a otevřené otázky související s hlavním tématem práce, na které pak plynule navazuje popisem svého vlastního výzkumného projektu v empirické části práce. Jak již bylo zmíněno v úvodu tohoto posudku, v rámci teoretické části se autorce podařilo na relativně malém prostoru v přiměřené, nepřilíživě zjednodušující zkratce shrnout dlouhou a bohatou historii bádání v oblasti biologických základů temperamentových charakteristik člověka. **Teoretickou část práce hodnotím jako výbornou.**

Empirická část práce obsahuje většinu informací, které bychom očekávali od popisu empirického výzkumu: uvedení hlavních výzkumných otázek a hypotéz, popis metod a výzkumných postupů, popis výzkumného souboru, popis a interpretace výsledků statistického zpracování dat a diskuze výstupů výzkumu. Přestože se autorce podařilo tyto dílčí části empirické části práce náležitě zpracovat, lze mít k některým z nich určité připomínky nebo minimálně určité otázky – viz jejich přehled níže:

- Není zcela zřejmé, na základě čeho autorka vybírala prediktory do regresních modelů modelujících závislost skóre na škálách TCI-R na skórech na škálách 4Elements. Autorka na str. 82 uvádí, že je to na základě statisticky signifikantních výsledků předchozí korelační analýzy, avšak např. u škály Vyhledávání nového autorka z modelu vynechává prediktor Voda, přestože ten se škálou Vyhledávání nového statisticky signifikantně koreluje (viz tab. 10 na str. 84 a tab. 7 na str. 77).
- Chybí informace o tom, skóre na kterých škálách byly transformovány McCullovou transformací na T-skóre.
- V práci chybí grafy zachycující rozložení transformovaných hrubých skóre.
- V případě některých analýz se jedná spíše o explorační než konfirmační typ analýzy, kdy nedává příliš velký smysl referovat o p-hodnotách – autorka měla zvolit spíše konfidenční

intervaly, které jsou z tohoto hlediska adekvátnější a užitečnější (jedná se de facto všechny analýzy k druhé výzkumné otázce).

- Nebylo by adekvátnější použít ve větě „Vztah mezi výkonem a intenzitou stimulace (jak ji známe z Yerkes – Dodsonovy U-křivky) je mediován extravertí.“ na str. 36 místo termínu „mediován“ termín „moderován“?

Empirickou část práce hodnotím jako výbornou.

Ve svém úhrnu předložená diplomová práce splňuje požadavky kladené na diplomové práce, a proto práci doporučuji k obhajobě. Navrhuji hodnocení výborně.

Možné otázky do diskuze:

- Lze podle autorky nějak obhájit využití psychodiagnostických metod k redukci pracovníků? (viz autorčina poznámka na str. 70)
- Jak jsou v současné psychologii osobnosti při výzkumu biologické podstaty interindividuálních rozdílů využívány funkční zobrazovací metody (jako je fMRI, magnetoencefalografie apod.) a jaké závěry vyplývají z některých výzkumů využívajících tyto metody?

V Praze, dne 16. 1. 2019

PhDr. Luděk Stehlík, Ph.D.